

Sygn. akt III PK 48/11

POSTANOWIENIE

Dnia 2 grudnia 2011 r.

Sąd Najwyższy w składzie :

SSN Halina Kiriło

w sprawie z powództwa J. D.

przeciwko Wojewódzkiemu Ośrodkowi Ruchu Drogowego w B.

o odprawę emerytalną,

na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy, Ubezpieczeń Społecznych i Spraw Publicznych w dniu 2 grudnia 2011 r.,

na skutek skargi kasacyjnej powoda od wyroku Sądu Okręgowego - Sądu Pracy i Ubezpieczeń Społecznych z dnia 30 listopada 2010 r.,

odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania.

UZASADNIENIE

Sąd Okręgowy – Sąd Pracy wyrokiem z dnia 30 listopada 2010 r. oddalił apelację powoda J. D. od wyroku Sądu Rejonowego - Sądu Pracy z dnia 28 lipca 2010 r., mocą którego oddalono jego powództwo przeciwko Wojewódzkiemu Ośrodkowi Ruchu Drogowego w B. o odprawę emerytalną.

Powyższy wyrok został zaskarżony skargą kasacyjną powoda. Skargę oparto na podstawie naruszenia przepisów prawa materialnego, tj. 1/ art. 92¹ k.p. i § 13 regulaminu wynagradzania pozwanego przez wadliwą ich wykładnię polegającą na przyjęciu, iż nabycie prawa do odprawy emerytalnej musi być funkcjonalnie powiązane ze sposobem rozwiązania umowy o pracę, a nie z ustaniem stosunku pracy i faktycznym przejściem pracownika na emeryturę, a

także błędne ich zastosowanie do oświadczeń woli stron umowy z 16 stycznia 2009 r., w tym przepisu § 4 ust. 2 umowy; 2/ przepisu art. 18 § 1 k.p. i § 4 ust. 2 umowy z 16 stycznia 2009 r. przez przyjęcie, iż strony umowy nie miały prawa do ukształtowania jej treści w zakresie nabycia przez pracownika prawa do odprawy emerytalnej w sposób korzystniejszy niż regulacje przepisu art. 92¹ k.p. i § 13 regulaminu wynagradzania pozwanego; 3/ art. 65 § 1 i § 2 k.c. w zw. z art. 300 k.p. przez dokonanie wadliwej wykładni oświadczeń woli stron zawartych w § 4 ust. 2 umowy z 16 stycznia 2009 r. oraz zamiaru stron umowy i celu, który zamierzały osiągnąć zawierając umowę w zakresie uregulowania warunków zakończenia współpracy stron w ramach reaktywowanego stosunku pracy, a także na podstawie naruszenia przepisów postępowania, które mogło mieć wpływ na wynik sprawy, tj. 1/ przepisu art. 386 § 1 i § 4 k.p.c. przez nieuwzględnienie apelacji mimo nierozpoznania istoty sprawy w zakresie podnoszonego zarzutu opartego o naruszenie przepisów art. 65 § 1 i § 2 k.c. w zw. z art. 300 k.p. w przedmiocie dowolnej wykładni oświadczeń woli stron zawartych w umowie z 16 stycznia 2009 r., w szczególności w § 4 ust. 2 tej umowy oraz zamiaru stron umowy i jej celu, który strony zamierzały osiągnąć zawierając umowę oraz 2/ przepisu art. 381 k.p.c. przez pominięcie dowodu z przesłuchania stron i dowodu z zeznań świadka, zawartych we wniosku złożonym przez powoda na rozprawie, mimo, iż potrzeba powołania tych świadków wystąpiła dopiero po rozstrzygnięciu sprawy przez sąd pierwszej instancji. Skarżący wniósł o uchylenie wyroku Sądu Okręgowego Sądu Pracy z dnia 30 listopada 2010 r. w sprawie [...] i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania temu sądowi ewentualnie o uchylenie zaskarżonego wyroku i zasądzenie od pozwanego na rzecz powoda kwoty 34.699,75 złotych z ustawowymi odsetkami od dnia 29 kwietnia 2009 r. do dnia zapłaty oraz kosztami procesu za wszystkie instancje, w tym kosztami zastępstwa adwokackiego według norm przepisanych. Jako okoliczności uzasadniającą przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania wskazano występowanie w sprawie istotnego zagadnienia prawnego, potrzebę wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości oraz oczywistą zasadność skargi kasacyjnej. Istotne zagadnienie prawne sprowadza się do pytania, czy strony umowy o pracę mogą ukształtować prawo pracownika do dodatkowego świadczenia związanego ze stosunkiem pracy (tj. do odprawy

emerytalnej) w sposób odbiegający od regulacji Kodeksu pracy zawartych w przepisie art. 92¹ k.p. i uniezależnić nabycie tego prawa od sposobu rozwiązania stosunku pracy. Zdaniem skarżącego w sprawie występuje również potrzeba wykładni przepisu art. 92¹ k.p. mająca na celu wyjaśnienie poważnych wątpliwości interpretacyjnych, czy w rozumieniu wymienionego przepisu związek między ustaniem stosunku pracy a przejściem na emeryturę musi być tego rodzaju, że motywem rozwiązania umowy jest zamiar przejścia na emeryturę lub rentę, czy też może to być wyłącznie inny związek między tymi faktami, w tym związek czasowy. W razie pozytywnej dla skarżącego odpowiedzi na powyższe pytania skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Uregulowana w Kodeksie postępowania cywilnego instytucja skargi kasacyjnej ma charakter nadzwyczajnego środka zaskarżenia, czego wyrazem jest m.in. istotne ograniczenie dostępności tegoż środka pod względem dopuszczalnych jego podstaw. Pomimo pozostawienia w art. 398³ §3 k.p.c. możliwości zaskarżenia orzeczenia z powodu naruszenia prawa materialnego przez błędną jego wykładnię lub niewłaściwe zastosowanie oraz z powodu naruszenia przepisów postępowania, jeżeli uchybienie to mogło mieć istotny wpływ na wynik sprawy, zakres tych zarzutów w odniesieniu do wszystkich podmiotów uprawnionych do wniesienia skargi został ograniczony. Zgodnie bowiem z art. 398³ § 3 k.p.c. podstawą skargi nie mogą być zarzuty dotyczące ustalenia faktów lub oceny dowodów. Oznacza to jednoznaczne określenie funkcji Sądu Najwyższego, który jako sąd kasacyjny nie jest sądem powszechnym zwykłej, trzeciej instancji, zaś skarga kasacyjna (podobnie jak uprzednio kasacja) nie jest środkiem zaskarżenia przysługującym od każdego rozstrzygnięcia sądu drugiej instancji kończącego postępowanie w sprawie, a to z uwagi na przeważający w charakterze skargi kasacyjnej element interesu publicznego. Służy ona kontroli prawidłowości stosowania prawa, nie będąc instrumentem weryfikacji trafności ustaleń faktycznych stanowiących podstawę zaskarżonego orzeczenia (postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 10 kwietnia 2008 r., III UK 6/08, LEX nr 469183). Zgodnie z takim modelem skargi

kasacyjnej jej rozpoznanie następuje tylko z przyczyn kwalifikowanych, wymienionych w art. 398⁹ § 1 k.p.c., tj. wówczas, gdy w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, bądź istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, czy też zachodzi nieważność postępowania lub gdy skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona. W konsekwencji tegoż w art. 398⁴ § 2 k.p.c. wśród istotnych wymagań skargi kasacyjnej ustawodawca wymienił obowiązek skarżącego złożenia wniosku o przyjęcie skargi do rozpoznania i uzasadnienie tego wniosku. Wymóg ten wiąże się z tzw. przedsądem, polegającym m.in. na możliwości odmowy przez Sąd Najwyższy przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania (art. 398⁹ § 2 k.p.c.).

Z orzecnictwa Sądu Najwyższego wynika, że jeżeli wniosek o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania opiera się na przesłance wymienionej w art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c., pełnomocnik skarżącego ma obowiązek przedstawienia odpowiedniego wyводу, zbliżonego do tego, jaki jest przyjęty przy przedstawieniu zagadnienia prawnego przez sąd odwoławczy na podstawie art. 390 k.p.c. (postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 9 maja 2006 r., V CSK 75/06, niepublikowane). Analogicznie należy również traktować wymogi konstrukcyjne samego zagadnienia prawnego, formułowanego w ramach przesłanki z art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c., oraz jego związek ze sprawą i skargą kasacyjną, która miałaby zostać rozpoznana przez Sąd Najwyższy.

Oznacza to w praktyce, iż zagadnienie prawne musi odpowiadać określonym wymaganiom, a mianowicie: 1) być sformułowane w oparciu o okoliczności mieszczące się w stanie faktycznym sprawy wynikającym z dokonanych przez sąd ustaleń (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 17 kwietnia 1996 r., II UR 5/96, OSNP 1997 nr 3, poz. 39 i postanowienie z dnia 7 czerwca 2001 r., III CZP 33/01, LEX nr 52571); 2) być przedstawione w sposób ogólny i abstrakcyjny tak, by umożliwić Sądowi Najwyższemu udzielenie uniwersalnej odpowiedzi, niesprowadzającej się do samej subsumcji i rozstrzygnięcia konkretnego sporu (postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 15 października 2002 r., III CZP 66/02, LEX nr 57240; z dnia 22 października 2002 r., III CZP 64/02 LEX nr 77033 i z dnia 5 grudnia 2008 r., III CZP 119/08, LEX nr 478179); 3) pozostawać w związku z rozpoznawaną sprawą

(postanowienia SN z dnia 13 lipca 2007 r., III CSK 180/07; z dnia 4 sierpnia 2006 r., III CZ 47/06, niepublikowane; z dnia 22 listopada 2007 r., I CSK 326/07, niepublikowane; z dnia 26 czerwca 2008 r., I CSK 108/08, niepublikowane) i 4) dotyczyć zagadnienia budzącego rzeczywiście istotne (poważne) wątpliwości. Istotność zagadnienia prawnego konkretyzuje się zaś w tym, że w danej sprawie występuje zagadnienie prawne mające znaczenie dla rozwoju prawa i praktyki sądowej. Wymóg ten jest uzasadniony publicznymi celami rozpoznania przez Sąd Najwyższy skargi kasacyjnej (postanowienie SN z dnia 25 października 2007 r., V CSK 356/07). Twierdzenie o występowaniu istotnego zagadnienia prawnego jest uzasadnione tylko wtedy, kiedy przedstawiony problem prawny nie został jeszcze rozstrzygnięty przez Sąd Najwyższy lub kiedy istnieją rozbieżne poglądy w tym zakresie, wynikające z odmiennej wykładni przepisów konstruujących to zagadnienie (postanowienia SN z dnia 10 marca 2010 r., II UK 363/09, LEX nr 577467, z dnia 12 marca 2010 r., II UK 400/09, LEX nr 577468). Ponadto zagadnienie powinno zostać sformułowane z przytoczeniem przepisów prawa, na tle których zagadnienie powstało (postanowienia SN z dnia 13 lipca 2007 r., III CSK 180/07; z dnia 10 sierpnia 2010 r., IV CSK 228/10 niepublikowane).

Z kolei w razie powołania tej przesłanki przedsądu, jaką jest potrzeba wykładni przepisów prawa, przepisy mające być przedmiotem wykładni Sądu Najwyższego powinny należeć do katalogu przepisów, których naruszenie przez sąd drugiej instancji zarzucono w ramach podstawy skargi (postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 4 września 2002 r., I PKN 682/01, OSNP 2004 r. nr 12, poz. 211). Rzeczą skarżącego jest zaś wykazanie, że określony przepis prawa, mimo iż budzi poważne wątpliwości (ze sprecyzowaniem, na czym te poważne wątpliwości polegają), nie doczekał się wykładni, bądź niejednolita jego wykładnia wywołuje rozbieżności w orzecznictwie sądów, które to orzecznictwo należy przytoczyć (postanowienia Sadu Najwyższego z dnia 11 stycznia 2002 r., III CKN 570/01, OSNC 2002 nr 12, poz. 151, z dnia 28 marca 2007 r., II CSK 84/07, LEX nr 315351, z dnia 15 października 2002 r., II CZ 102/02, LEX nr 57231, z dnia 13 grudnia 2007 r., I PK 233/07, OSNP 2009, nr 2-4 poz. 43 i z dnia 9 czerwca 2008 r., II UK 37/08, LEX nr 494133). Oczywiście jest, iż budzący wątpliwości interpretacyjne przepis musi mieć zastosowanie w sprawie, a jego wykładnia – mieć znaczenie dla

jej rozstrzygnięcia. Przedmiotem zainteresowania Sądu Najwyższego jest jednak sam przepis, a nie rozstrzygnięcie konkretnego sporu. Stąd też wspomniane wątpliwości interpretacyjne powinny być na tyle poważne, by ich wyjaśnienie nie sprowadzało się do prostej wykładni przepisów. W tym wyraża się publicznoprawny charakter skargi kasacyjnej. Celem realizowanym w wyniku rozpoznania skargi kasacyjnej jest bowiem ochrona interesu publicznego przez zapewnienie jednolitości wykładni przepisów prawa oraz wkład Sądu Najwyższego w rozwój jurysprudencji i prawa pozytywnego, a nie korekta orzeczeń wydawanych przez sady powszechne (postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 4 lutego 2000 r., II CZ 178/99, OSNC 2000, nr 7-8, poz. 147). Omawiana przesłanka uwzględnienia wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania nie jest spełniona, gdy wskazane przez skarżącego przepisy zostały dostatecznie wyjaśnione w dotychczasowej judykaturze sądowej, w szczególności w judykaturze Sądu Najwyższego, a w skardze kasacyjnej nie przytoczono argumentów przemawiających za zmianą dotychczasowego orzecznictwa. Brak jest podstaw do przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania, jeżeli rzekome rozbieżności w interpretacji prawa wynikają z odmiennych stanów faktycznych, w których zapadły orzeczenia dotyczące wskazanego w skardze przepisu (postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 20 lutego 2008 r., III SK 28/07, LEX nr 4524). Implikująca konieczność wykładni prawa rozbieżność orzecznictwa nie może być też utożsamiana z różną interpretacją lub stosowaniem przepisów przez sąd pierwszej i drugiej instancji w związku z orzekaniem w tej samej sprawie (postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 24 kwietnia 2003 r., I PK 557/02, niepublikowane).

Odnosnie natomiast tej przesłanki przedsądu, jaką jest oczywista zasadność skargi kasacyjnej, należy w motywach wniosku zawrzeć wywód prawny wyjaśniający, w czym wyraża się owa oczywistość i przedstawić argumenty na poparcie tego twierdzenia (postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 26 kwietnia 2006 r., II CZ 28/06 LEX nr 198531, z dnia 10 sierpnia 2006 r., V CSK 204/06, LEX nr 421035, z dnia 9 stycznia 2008 r., III PK 70/07, LEX nr 448289, z dnia 11 stycznia 2008 r., I UK 283/07, LEX nr 448205, z dnia 3 kwietnia 2008 r., II PK 352/07, LEX nr 465859 i z dnia 5 września 2008 r., I CZ 64/08). Warto zauważyć, że o ile dla uwzględnienia skargi wystarczy, że jej podstawa jest usprawiedliwiona,

to dla przyjęcia skargi do rozpoznania niezbędne jest wykazanie kwalifikowanej postaci naruszenia przepisów prawa materialnego lub procesowego, polegającej na jego oczywistości widocznej *prima facie*, przy wykorzystaniu podstawowej wiedzy prawniczej, bez potrzeby wchodzenia w szczegóły czy dokonywania pogłębionej analizy tekstu wchodzących w grę przepisów i doszukiwania się ich znaczenia (postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 16 września 2003 r., IV CZ 100/03, LEX nr 82274, z dnia 22 stycznia 2008 r., I UK 218/07, LEX nr 375616, z dnia 26 lutego 2008 r. II UK 317/ 07, LEX nr 453107, z dnia 9 maja 2008 r. II PK 11/08, LEX nr 490364, z dnia 21 maja 2008 r., I UK 11/08, LEX nr 491538 i z dnia 9 czerwca 2008 r., II UK 38/08, LEX nr 494134). W judykaturze podkreśla się, iż przesłanką przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania nie jest oczywiste naruszenie konkretnego przepisu prawa materialnego lub procesowego, lecz sytuacja, w której naruszenie to spowodowało wydanie oczywiście nieprawidłowego orzeczenia. Sam zarzut naruszenia (nawet oczywistego) określonego przepisu (przepisów) nie prowadzi wprost do oceny, że skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona (postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 7 stycznia 2003 r., I PK 227/02, OSNP 2004 r., nr 13, poz. 230, z dnia 11 stycznia 2008 r., I UK 285/07, LEX nr 442743, z dnia 11 kwietnia 2008 r., I UK 46/08, LEX nr 469185 i z dnia 9 czerwca 2008 r., II UK 37/08, LEX nr 494133).

Przenosząc powyższe rozważania na płaszczyznę niniejszego sporu należy stwierdzić, że powód nie wykazał istnienia żadnej z powoływanych przez siebie przesłanek przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania.

Skarżący wskazując na występowanie w sprawie istotnego zagadnienie prawnego sam przyznaje, iż podnoszona przez niego kwestia dopuszczalności ukształtowania z zakładowych przepisach płacowych czy umowie stron uprawnień pracowniczych (w tym uprawnień do odprawy emerytalnej lub rentowej) w sposób korzystniejszy od wynikającego z unormowań ustawowych była już przedmiotem analizy judykatury i na dowód tego przytacza orzecznictwo Sądu Najwyższego. W przedmiotowym przypadku formułowane przez skarżącego zagadnienie prawne nie ma też żadnego oparcia w stanie faktycznym sprawy. Istotą sporu nie jest wszakże skuteczność postanowień zakładowego regulaminu wynagradzania ani umowy stron odnośnie do prawa pracownika do odprawy emerytalnej w razie rozwiązania

stosunku pracy w trybie porozumienia dokonanego z inicjatywy pracodawcy. Nie budzi też wątpliwości to, że powód i pozwany pierwotnie zawarli tego rodzaju porozumienie. Rzecz w tym, że łącząca strony umowa o pracę ostatecznie uległa rozwiązaniu przez pracodawcę bez wypowiedzenia z winy pracownika. Ustanie stosunku pracy w tym trybie nie pozostaje zaś w żadnym związku przyczynowym czy funkcjonalnym z przejściem powoda na emeryturę.

Co zaś się tyczy potrzeby wykładni przepisów prawnych budzących – w ocenie autora skargi kasacyjnej - poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie, skarżący uzasadniając poważne wątpliwości interpretacyjne związane z art. 92¹ k.p. wskazuje na niejednorodną wykładnię tego przepisu zaprezentowaną w wyrokach Sądu Najwyższego z 28 lipca 1999 r. (I PKN 174/99, OSNAPiUS 2000, nr 21, poz. 786) i z 16 listopada 2000 r. (I PKN 81/00, OSNAPiUS 2002 nr 11, poz. 265). Podkreślić należy, iż wykładnia dokonana w tychże orzeczeniach jedynie pozornie jest niejednorodna. Wyroki zapadły bowiem w odmiennych stanach faktycznych i prawnych. W pierwszym z cytowanych orzeczeń Sąd Najwyższy stwierdził, że przepis art. 92¹ § 1 k.p. wiąże prawo do odprawy emerytalnej z ustaniem, nie zaś z rozwiązaniem stosunku pracy. Ustanie stosunku pracy wskutek upływu czasu, na jaki zawarto umowę o pracę, nie wyklucza jego związku z przejściem na emeryturę. (por. także wyrok Sądu Najwyższego z dnia 26 sierpnia 1999 r. I PKN 212/99 OSNP 2000, nr 24, poz. 889). Rozumowanie takie wynika z założenia, że odprawa emerytalna lub rentowa przysługuje pracownikowi także wówczas, gdy przejście na emeryturę albo rentę następuje w zbiegu z innymi przyczynami rozwiązania stosunku pracy, np. długotrwałą niezdolnością do pracy (art. 53 k.p.) czy zwolnieniem z przyczyn nie dotyczących pracownika (por. B. Wagner w: Kodeks pracy. Komentarz pod red. L. Florka, Warszawa 2011, s. 512-513). Natomiast drugie z cytowanych przez skarżącego orzeczeń dotyczyło rozwiązania umowy o pracę na podstawie art. 55 § 1¹ niepozostającego w związku z przejściem pracownika na emeryturę. W sprawie tej nie ulegało bowiem wątpliwości, iż gdyby pracownica nie przypisała stronie pozwanej ciężkiego naruszenia wobec niej obowiązków pracodawcy, kontynuowałaby stosunek pracy niezależnie od posiadanego wcześniej prawa do emerytury. Tym samym nie została spełniona przesłanka nabycia prawa do odprawy emerytalnej w postaci

rozwiązania stosunku pracy w związku z przejściem na emeryturę określona w postanowieniach zakładowego regulaminu wynagradzania, czy też przesłanka ustania stosunku pracy w związku z przejściem na emeryturę w rozumieniu art. 92¹ § 1 k.p. Z treści pisma powódki rozwiązującego stosunek pracy w żaden sposób nie wynikało, aby celem tego sposobu rozwiązania stosunku pracy było przejście na emeryturę. O ile bowiem dla wypowiedzenia przez pracownika umowy o pracę nie jest wymagane wskazanie przyczyny, dla której składa tej treści oświadczenie woli i w sytuacji, gdy pracownik taki posiada ustalone prawo do emerytury można by domniemywać, iż celem rozwiązania umowy o pracę za wypowiedzeniem jest "przejście" na emeryturę, o tyle tryb z art. 55 § 1¹ k.p. wymaga podania przyczyny uzasadniającej rozwiązanie umowy, a zatem wykluczone jest domniemanie, iż zamiarem pracownika było "przejście" na emeryturę. Sąd Najwyższy dodał przy tym, iż także w sytuacji, gdy pracodawca rozwiązuje z pracownikiem umowę o pracę bez wypowiedzenia z jego winy z powodu ciężkiego naruszenia podstawowych obowiązków pracowniczych stosunek pracy nie ustaje w związku z przejściem pracownika na emeryturę lub rentę, choćby spełniał on warunki do nabycia takiego świadczenia. Nie można zatem podzielić stanowiska, iż odprawa emerytalna ze względu na swoją powszechność przysługuje w każdym przypadku ustania stosunku pracy, jeśli tylko po takim ustaniu pracownik zacznie korzystać ze świadczeń emerytalnych.

Wykładnia przepisu art. 92¹ § 1 k.p. jest zatem ugruntowana w orzecznictwie Sądu Najwyższego, a skarżący nie podniósł żadnych przekonujących argumentów przemawiających za jej zmianą.

W konsekwencji również ostatnia ze wskazanych przez autora skargi kasacyjnej przesłanek przedsądu jawi się jako oczywiście nieuzasadniona.

Wobec niewykazania przez skarżącego istnienia przesłanek przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania, należało orzec stosownie do art. 398⁹ § 2 k.p.c.